

4. Пиріг І.В. Щодо питання віднесення судової експертизи до слідчих (розшукових) дій. *Криміналістика і судова експертиза*. 2019. (64). С. 58–68.

5. П.Є. Антонюк, І.В. Сорока, О.В. Чупріна. Проведення експертизи як засіб збирання доказів під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з державним фінансуванням галузі охорони здоров'я. *Наукові перспективи*. 2024. № 2 (44). С. 1042–1053. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2\(44\)-1042-1053](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2(44)-1042-1053)

6. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.98 року № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>. (дата звернення 18.08.2024)

7. Svoboda Eugenia, Tsipotan Yurii. Use of forensic examination opportunities during the investigation of corruption criminal offenses committed by judges. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2024, Issue 1. P. 115–118.

8. Судова почеркознавча експертиза у кримінальних провадженнях про корупційні правопорушення: методичні рекомендації / В. В. Юсупов, Є. Ю. Свобода, О. М. Шрамко, Ю. О. Пілюков, А. А. Саковський. Київ : нац. акад.внутр.справ, 2023. 46 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-425-5-39>

ВИКОРИСТАННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У СПРАВАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЙНИМИ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ: АДМІНІСТРАТИВНИЙ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Черкашин Ілля Володимирович

адвокат

Боротьба з корупційною злочинністю та хабарництвом є однією з найгостріших соціальних проблем сучасності, вирішення якої має ключове значення для багатьох країн. Це стосується і України, де хабарництво вже давно стало деструктивним фактором, що ставить під загрозу національну безпеку та основи конституційного ладу країни. В процесі здійснення кримінального провадження у справах пов'язаних з фактами корупції важливе значення набуває забезпечення конфіденційності учасників процесу.

Персональні дані давно вже стали важливою соціальною цінністю в інформаційному суспільстві, а їх захист від несанкціонованого доступу та використання є ключовим завданням для держав і організацій, що займаються збором та обробкою таких даних. Інформація та інформаційні технології, стимулюючи позитивні зміни в суспільстві, формують потребу у нових підходах і науковому переосмисленні можливостей використання віртуального середовища.

Значна кількість сучасних досліджень акцентує увагу на цивільних, конституційних та адміністративно-правових аспектах захисту прав персональних даних громадян. Меншою мірою це питання стосується сфери кримінально-процесуальної та нового розуміння принципу «таємниці слідства»

Кримінальний процесуальний кодекс України, лише відносно нещодавно було доповнено положеннями які стосуються окремих елементів використання персональних даних громадян. Діючий КПК України, по-перше, відносить персональні дані до змісту охоронюваної законом таємниці, яка міститься в речах і документах (ч. 1 ст. 165 КПК України) та, по-друге, формує засади правового захисту персональних даних анонімого викривача (ч. 3 ст. 130-1 КПК України) [1].

Положення ч. 3 ст. 130-1 КПК України стосуються засад захисту персональних даних «викривача» [1]. Викривач має право захищати свої інтереси під час розгляду питання щодо виплати винагороди як особисто, так і через представника, зокрема адвоката. Це може бути здійснено навіть анонімно, що особливо важливо до моменту ухвалення рішення про виплату винагороди. У разі розкриття особистих даних викривача під час судового розгляду, для захисту його персональної інформації можуть бути застосовані додаткові заходи безпеки. До таких заходів належать забезпечення конфіденційності відомостей про особу викривача, а також можливість проведення закритого судового засідання, що дозволяє мінімізувати ризики розголошення інформації, яка може загрожувати безпеці викривача. Ці заходи підкреслюють важливість захисту прав викривачів та забезпечення їхньої безпеки під час судового процесу, що є ключовим елементом для підтримки системи викриття корупції та інших правопорушень.

Водночас, елементом правового статусу викривача положення щодо забезпечення захисту персональних даних у кримінальному судочинстві вичерпується. При цьому багато сучасних науковців наголошують на необхідності захисту персональних даних потерпілих у кримінальному провадженні.

Завдання кримінального провадження включають захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, а також охорону прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального процесу.

Потерпілий у кримінальному провадженні наділений певними правами, закріпленими в Кримінальному процесуальному кодексі України, однак, як свідчить практика, існують проблеми, які потребують вирішення для забезпечення гарантій дотримання прав потерпілих [2].

Захист прав потерпілого є одним із ключових завдань кримінального судочинства, що забезпечує справедливість і правопорядок у суспільстві. Потерпілий, як особа, яка зазнала шкоди внаслідок злочину, має право на захист своїх законних інтересів, компенсацію завданої шкоди та участь у кримінальному процесі.

При цьому наголосимо, що питання захисту персональних даних взаємопов'язане з категоріями «вразливості інформації» та як наслідок з «вразливими категоріями потерпілих».

Кримінальне процесуальне законодавство України не виділяє окремо таку категорію потерпілих як «вразливі потерпілі», проте така термінологія активно використовується і в міжнародних стандартах, і в рекомендаціях щодо змін та доповнень до кримінального процесуального законодавства України. Зокрема, слід звернути увагу на окремі міжнародні стандарти, наголошує І. Гловлюк [3].

Посібник ООН з питань правосуддя для потерпілих приділяє особливу увагу категоріям потерпілих, які є особливо вразливими через специфіку своїх обставин або статусу [4]. До таких категорій належать мігранти, представники національних та етнічних меншин, постраждали від сексуальних правопорушень, а також ті, хто постраждав від організованої злочинності. Посібник підкреслює необхідність врахування особливих потреб і прав цих категорій потерпілих, забезпечення їх захисту та надання відповідної підтримки в рамках правосуддя.

Враховуючи специфіку кримінальних проваджень та положення ст. 291 КПК України, персональними даними потерпілих є прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство. Утім насправді для ідентифікації потерпілого у певних випадках може бути достатньо і місця проживання (зокрема, якщо йдеться про «медійний» випадок вчинення кримінального правопорушення та невеликий населений пункт), підкреслює І. Гловлюк [3].

У зв'язку з цими факторами, слід безумовно погодитись, що задля уникнення моральних страждань та повторної віктимізації потерпілих осіб будь-які кримінально-процесуальні документи та рішення у справах щодо вчинення сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, у відкритому доступі не повинні містити відомості про місце проживання (перебування), дату народження та прізвище, ім'я та по батькові потерпілої особи; надмірну деталізацію вчинення злочину; інші дані, що дозволяють без жодних перешкод ідентифікувати потерпілу особу. Це натомість

потребує не тільки зміни практик, а й уточнення законодавства задля підґрунтя цих прогресивних практик [3].

У підсумку наголосимо, що у сучасному інформатизованому світі персональні дані фізичних осіб набули особливо важливого значення, як важливий управлінський ресурс, засіб здійснення публічно-правової діяльності та об'єкт правової охорони. У національній правовій системі сформовано засади правового регулювання суспільних відносин пов'язаних з захистом персональних даних у сфері цивільних, адміністративних, конституційно-правових відносин.

Меншою мірою це питання стосується сфери кримінально-процесуальної та нового розуміння наповнення змісту принципу «таємниці слідства». Наголосимо, що персональні дані громадян необхідно *відносити до змісту «таємниці слідства», як категорії, що відповідає процесуальному розумінню доказової та орієнтуючої інформації.*

Підкреслимо, що нормативно-правове регулювання персональних даних відзначається сьогодні своєю комплексністю, охоплюючи елементи властиві для предмету правового регулювання галузі як кримінально-процесуального так і адміністративного права. Нормативно-правове регулювання суспільних відносин у сфері персональних даних передбачає застосування низки законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які визначають права та обов'язки суб'єктів відносин у цій сфері у субсидіарному до кримінально-процесуальних відносин порядку. В Україні існують законодавчі акти, які стосуються захисту персональних даних та регламентують їх обіг, зокрема Закон України «Про захист персональних даних», Закон України «Про інформацію» тощо.

До числа таких законодавчих актів необхідно також віднести і Кримінальний процесуальний кодекс України, який відносить персональні дані до змісту охоронюваної законом таємниці, яка міститься в речах і документах (ч. 1 ст. 165 КПК України) та формує засади правового захисту персональних даних анонімного викривача (ч. 3 ст. 130-1 КПК України). Таким чином, адміністративно-правові засади регламентування використання та порядку доступу до персональних даних мають повною мірою мати своє застосування у сфері кримінального судочинства при виникненні необхідності забезпечення захисту персональних даних учасників під час досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень. Найбільш важливим при цьому виступає забезпечення захисту персональних даних потерпілих від кримінального правопорушення, як особливої «вразливої» категорії учасників судочинства.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 11.07.2024 р.).
2. Ахтирська Н. М. Права потерпілих у кримінальному провадженні: виклики та державна стратегія удосконалення правового статусу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.* Том 2. № 80 (2023). С. 116–123. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/296945> (дата звернення 11.07.2024 р.).
3. Гловлюк І. Процесуальні можливості захисту персональних даних вразливих потерпілих. URL: <https://jurfem.com.ua/protsesualni-mozhlyvosti-zakhystu-danykh-vrazlyvykh-poterpilykh/> (дата звернення 11.07.2024 р.).
4. Handbook on Justice for victims URL: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UNODC_Handbook_on_Justice_for_victims.pdf (дата звернення 11.07.2024 р.).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-425-5-40>

ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВАМ КОРУПЦІЇ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Чопорова Ольга Юріївна

магістр права,

Міжрегіональна Академія управління персоналом

м. Київ, Україна

Корупція – це негативне явище, яке впливає абсолютно на всі сфери суспільного життя, стає на заваді повноцінного проведення реформ, знижує довіру громадян до публічно-владних інститутів та викликає загрозу національній безпеці України. А саме, є суспільною проблемою, котра охопила не тільки окремо взяті країни, а й світову спільноту в цілому. Тому, варто підкреслити вагомість антикорупційної політики, що має базуватися на розумінні її сутності та основних характеристик, функцій даного напрямку боротьби з корупційними злочинами [1, с. 8]. Таким чином, процвітання корупції та слабкий контроль влади на внутрішньому рівні становить загрозу для міжнародного миру та безпеки. Розкрадання та нецільове використання державних коштів зменшують кількість державних ресурсів, доступних до перерозподілу, та підривають якість та доступність публічних послуг. Що ускладнює боротьбу